

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانش خانواده و تنظیم جمعیت

هنر رضایت از زندگی

تهیه کننده: وحید پاشایی

- استادیار دانشگاه بوعلی سینا همدان
- عضو ارشد کارگروه اخلاق اندیشکده امنیت، مرکز الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت
- پژوهشگر گروه فلسفه اخلاق پژوهشکده اخلاق و روان شناسی اسلامی پژوهشگاه قرآن و حدیث
- دانش آموخته حوزه علمیه قم

مقدمه

• توجه ویژه اسلام به مقوله خانواده و جایگزین کردن آن با نظام قبیله‌ای جاهلیت

• نتیجه «همایش اسلام و آسیب‌های اجتماعی»: تأیید الگوی دینی خانواده به ویژه در دو حوزه «شیوه انتخاب همسر» و «سبک همسردهاری» برای جلوگیری از آسیب‌های اجتماعی در بسیاری از موارد

- اهمیت خانواده به عنوان یکی از اساسی‌ترین و قدیمی‌ترین نهادهای جامعه بشری
 - نقش اساسی آن در شکل‌گیری شخصیت فرد در نخستین محیط ارتباط جمعی
 - اهمیت کارکردی آن در احساس سلامت و شادکامی اعضا
 - عدم توجه به آن = آسیب‌های جدی فردی و اجتماعی
-

راهبرد اصلی اسلام

پایداری و رضامندی

فصول مباحث

ترغیب به ازدواج

عوامل پیشینی پایداری و
رضامندی

عوامل پسینی پایداری و
رضامندی

فصل اول: ترغیب به ازدواج

روش اسلام در ترویج ازدواج

تشویق به ازدواج

برطرف کردن موانع

برطرف کردن موانع

اعتماد به فضل خداوند:

یکی از دلایل اصلی ازدواج نکردن افراد، نگرانی از تأمین مخارج زندگی است. هر چه سطح زندگی ها بالاتر می رود، این مسئله نگرانی بیشتری را ایجاد می کند.

ازدواج نکردن فرد از یک سو و نگرانی از فقر از سوی دیگر، در هم تنیدگی بدی را ایجاد کرده و بهداشت روانی فرد را بسیار مورد تردید قرار می دهد.

خداوند متعال به طور مشخص به مسئله ازدواج پرداخته و تصریح کرده همسران تازه ازدواج کرده فقیر را از فضل خودش غنی خواهد کرد.

وَ أَنْكِحُوا الْيَامِيَ مِنْكُمْ وَ الصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَ إِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (سوره نور، ۳۲)

(ای اولیاء جوانان) عزب ها و بی همسران را و از بندگان و کنیزان آنان آنها را که صلاحیت ازدواج دارند همسر دهید اگر فقیر باشند خداوند از فضل خویش بی نیازشان می کند و خداوند دارای وسعت نامتناهی و داناست.

برطرف کردن موانع

این مسئله به نظر می رسد که مشکلی اقتصادی نیست بلکه در حقیقت مشکلی اعتقادی است که ناشی از بی اعتمادی به خداوند است. اصولاً شیطان انسان را در توهم فقر می اندازد و مدام به انسان وعده فقر می دهد در حالی که برابر خداوند به انسان وعده مغفرت و فضل می دهد. (کافی، ج ۵، ۳۳۰)

برطرف کردن موانع

مخالفت نداشتن با فضیلت خواهی

برخی ممکن است با انگیزه های دینی ازدواج را ترک کنند (تبطل) و به نوعی ازدواج را مانع رسیدن به موفقیت های معنوی بدانند. این تفکر ناشی از دو چیز است:

- الف. نگاه جنسی و شهوانی به مقوله ازدواج
- ب. بد و ناپسند دانستن لذت مشروع جنسی

برطرف کردن موانع

سخت نگرفتن در ازدواج

اهمیت بیش از اندازه به مال و

ثروت

تفاخر و در نظر گرفتن مکت

خانواده تا خود زوجین

برطرف کردن موانع

مسئولیت پذیری

برخی نه به دلیل تنگناهای مالی بلکه برای گریختن از پذیرش مسئولیت خانواده از تن دادن به ازدواج سر باز می زنند.

برطرف کردن موانع

پاسداشت مفهوم خانواده

تغییر مفهوم خانواده و تبدیل شدن از یک پیمان مقدس و متعهدانه به یک پیمان جنسی و در نتیجه کاهش انگیزه ازدواج به دلیل تأمین آن خارج از خانواده

گسترش روابط آزاد و نامشروع جنسی، دلیل پدیده تغییر مفهوم خانواده

نوع جدید خانواده، یاریگر افول مفهوم خانواده

تشویق به ازدواج

*سیاست های تشویقی در کنار
برطرف سازی موانع که ناظر به دو
مرحله است:

*الف: تشویق جوانان

*ب: مسئولیت دیگران

تشویق جوانان

نکوهش تجرد

ارزشمندی ازدواج

* نکوهش تجرد

- * روایات بسیاری درباره پسندیده نبوده مدت زمان طولانی مجرد ماندن وجود دارد که با مجموعی نگریستن به دین قابل پذیرش هستند ضمن اینکه ناظر به برخورد با اندیشه تبطل نیز باید تحلیل شوند
- * لا ضرورة فی الإسلام (سنن ابی داود، ج ۲: ۱۴۱)
- * لو خرج العذاب من موتاکم إلى الدنيا لتزوجوا (عوالی الثالی، ج ۳: ۲۸۳)

ارزشمندی ازدواج

- * رشد عبادی افراد
- * رشد اجتماعی
- * ارتقای آینده نگری
- * تحکیم شخصیت و اخلاق فرد
- * بالا رفتن صبر و تحمل
- * زمینه سازی برای یادگیری مدیریت (اقتصادی، معاشرتی، عاطفی و ...)

مسئولیت دیگران

مسئولیت
خانواده

مسئولیت جامعه

مسئولیت خانواده

* حساسیت و توجه خانواده به نیازهای جسمی و روحی
فرزندان خود

* مسئولیت یکسان نسبت به دختر و پسر در قبال یافتن
زوج مناسب

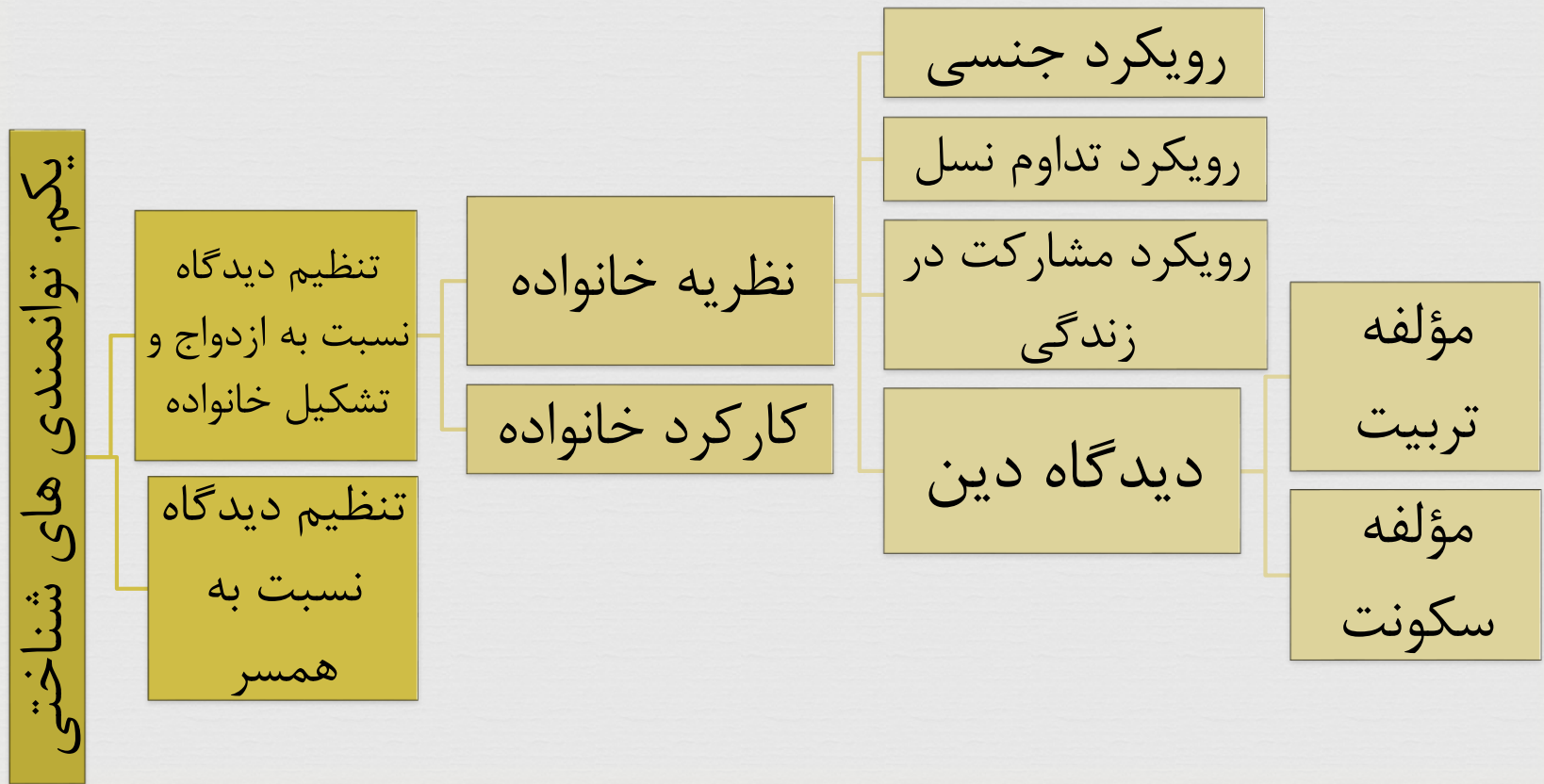
* سنجش تعهد و مسئولیت پذیری فرزندان و آماده سازی
آنها برای ورود به یک زندگی جدید

* حمایت های بی شائبه و غیر مداخلانه در روند ازدواج و
پس از آن

مسئولیت جامعه

- * «شفاعت در ازدواج» از سنت های بسیار حسنه ازدواج
- * توصیه فراوان پیامبر و امامان علیهم السلام به بی تفاوت بودن نسبت به ازدواج برادران و خواهران دینی
- * مسئولیت پذیری دولت نسبت به این مقوله
- * تلاش های اجتماعی در قالب سازمان های مردم نهاد برای سهولت در این امر
- * سایت همسان یابی، مؤسسات ازدواج محور و ...

فصل دوم: عوامل پیشینی پایداری و رضامندی

فصل دوم: عوامل پیشینی پایداری و رضامندی

مهارت در انتخاب همسر

دقت در انتخاب همسر		معیارهای انتخاب				ازدواج اختیاری	
محدودیت آوری ازدواج	تربیت نسل	دین داری	حسن خلق	همسانی	خردمندی	نظر خواهی	الگوی تصمیم گیری و انتخاب

مقدمه فصل دوم

پایداری و رضامندی زناشویی؛

مهم ترین مسئله برای همسران

مهارت، لازمه پایداری و رضامندی

نقطه آغاز: پیش از شروع رسمی

ازدواج

توانمندی‌های شناختی

نوع نگاه و یافتن چرایی یک مسئله،
روشن کننده آینده یک اتفاق

الف: تنظیم دیدگاه نسبت به ازدواج و تشکیل خانواده

هر پدیده‌ای هر چقدر ارزشمندتر باشد دارای اهمیت بیشتری است
و در روند تکاملی انسان تأثیر بیشتری دارد. بنابراین نگاه فرد به
خانواده و در صد اهمیت آن، رابطه مستقیمی با موفقیت خانواده
دارد.

❧ پرهیز از رهبانیت مسیحی و تشویق به لذت‌جویی
و کامروایی به قاعده، اساس دیدگاه دین درباره
ازدواج

❧ سنت خواندن ازدواج، نشانه قدسی بودن آن
❧ قراردادی دیدن ازدواج و تقدس‌زدایی از آن سبب
اصلی افول خانواده

❧ ولتر در فرهنگ‌نامه خود ازدواج را قراردادی بین
افراد بشر دانسته که بر خلاف کلیسای کاتولیک،
اقدامی متبرک و مقدس به شمار نمی‌آید.

رویکرد جنسی و نقد آن

شایع‌ترین نگاه به خانواده، دیدگاه نظریه اتحاد جنسی (آنتونی گیدنز) است.

ارضای غریزه جنسی، هدف اساسی ازدواج؟!!

فروکش کردن غریزه جنسی، مساوی است با از دست دادن کارایی ازدواج

یافتن شریک جنسی جذاب‌تر، مساوی است با از بین رفتن صمیمیت و فلسفه ازدواج

رویکرد تداوم نسل و نقد آن

تفاوت‌های جسمی و روحی زن و مرد، دو جنس بودن انسان،
غریزه‌های جنسی متفاوت، شائبه به وجود آمدن این دیدگاه

تداوم نوع بشر هدف اصلی ازدواج!!

اگر افزایش شمار انسان‌ها به گونه‌های دیگری اتفاق افتد، آیا باز هم
این مسئله توجیه‌گر تشکیل خانواده خواهد بود؟

تولید فرزند و تداوم نسل بشر رویکردی اجتماعی است و در آن
جایی برای همسران وجود ندارد. بر اساس این دیدگاه، همسران باید
عمری زحمت بکشند تا انسان‌هایی به دنیا بیایند و جامعه تداوم

یابد

رویکرد مشارکت در زندگی و نقد آن

❧ **Pertalis** حقوقدان مشهور فرانسوی، هدف اساسی ازدواج را همکاری و مشارکت زن و شوهر به صورت قانونی دانسته است. (نظریه اشتراک زندگی)

(شایگان، حقوق مدنی، ج ۱، شماره ۵۸۹ و ۵۹۱)

❧ ضعف‌های این دیدگاه:

❧ عدم نیاز به اختلاف جنسیتی

❧ عدم لزوم پیمان دو نفره و امکان پیمان چند نفره

❧ امکان تحقق این هدف بدون بستن پیمان

رویکرد دین

دین بر دو مؤلفه سکونت و تربیت تأکید دارد:

سکونت در متون دینی به معنای آرامش و سکینه قلبی که در نتیجه منجر به رضایت زناشویی و افزایش امید به زندگی است. (سوره روم، آیه ۲۱)

صرف افزایش جمعیت در متون دینی مورد اشاره نیستند و آنچه مورد تأکید قرار گرفته اند جمعیت متناسب فرهنگی است. از این رو طیف وسیعی از توصیه های دینی ما درباره نوع تربیت فرزندان در برهه های مختلف زندگی است. (کافی، ج ۵، ص ۳۳۳)

کارکرد خانواده

تنظیم رابطه جنسی

تولید مثل

مشروعیت دینی و اجتماعی

حمایت و مراقبت

انس و عاطفه

مشارکت و همیاری

کنترل اجتماعی

کنترل همسران

کنترل فرزندان

شروع فصل سوم (عوامل پسینی)

☞ راهبرد دینی

☞ مودت و رحمت

☞ مودت: جلوه رفتاری محبت را که امری قلبی است، مودت می گویند.

☞ رحمت: از جنس علاقه و عاطفه مثبت است با این تفاوت که رحمت به شخصی نیازمند است که باید از حمایت و به او کمک کرد.

☞ در بیان کاربرد معنای رحمت و مودت دو دیدگاه مطرح است:

☞ دیدگاه همسری - فرزندی (رابطه میان همسران مودت و میان همسران و فرزندان مبتنی بر رحمت است)

☞ دیدگاه جوانی - پیری (رابطه در دوران جوانی بر پایه مودت و در دوران پیری بر پایه رحمت است)

خوش اخلاقی

تعامل	واکنش مناسب به خوبی و بدی همسر
سازنده	الگوی تعامل مثبت با «همسر - خانواده»
برای	واکنش مناسب در موقعیت «حضور-غیبت»
برقراری	ارضای جنسی
رحمت و	شادی و نشاط در خانواده
مودت	سازگاری و مدارای همسران
	الگوی مناسب اقتصاد خانواده
	کمک به همسر
	معناداری زندگی زناشویی

تأثیرات بد اخلاقی

- شخص بد اخلاق پیش از آن که دیگران را بیازارد، نخست خود را عذاب می دهد و دچار فشار روانی فراوان می سازد.
- قال رسول الله (ص): من ساء خُلُقُه عَذَّب نفسه
(کافی، ج ۲: ۳۲۱)
- شخص بد اخلاق، غمی پایدار و فراوان در درون دارد و بهترین دشمن تراش برای خود به شمار می آید.
- این خصیصه سبب فاصله گرفتن دیگران و کم شدن صمیمیت و انس و الفت خواهد شد.

واکنش به بد اخلاقی

• واکنش متقابل، دامنه آثار منفی و مخرب را بیشتر می کند.

• بد اخلاقی همسر، یک موقعیت ناخوشایند در زندگی است و تاب آوردن و صبر کردن بهترین واکنش است.

۲. واکنش مناسب به خوبی و بدی همسر

● نداشتن مهارت کافی در برخورد با همسر، هم دامنه آثار منفی بدی ها را بیشتر می کند و هم آثار شایسته ای که خوبی ها به ارمغان می آورند را بر نمی تابد.

● بنابراین باید در این مسئله به دو موقعیت پرداخت:

○ واکنش در برابر خوبی ها و نیکی ها

○ واکنش در برابر بدی ها

واکنش مناسب
به خوبی و بدی
همسر

نیکی کردن به
همسر

بدی کردن به
همسر

تأثیر احسان و
نیکی به همسر
در زندگی

واکنش در برابر
احسان همسر

تأثیر بدی کردن
به همسر

واکنش در برابر
بدی کردن به
همسر

توانمندی
احسان به همسر

مهارت درک
احسان همسر

روش
سپاسگزاری

واکنش در برابر
ناسپاسی همسر
و پیامدهای آن

انواع
سپاسگزاری

مراتب
سپاسگزاری

رفتاری

زبانی

قلبی

نیکی کردن به همسر

- پیش از پرداختن به واکنش مناسب درباره نیکی و احسان همسر، باید به این پرسش پاسخ گفت که تأثیر اصل احسان و نیکی به همسر در زندگی زناشویی چیست؟
- ۱. تأثیر احسان و نیکی به همسر در زندگی:
- بر اساس روایات، «احسان و انعام» عامل برانگیخته شدن محبت در وجود انسان است. این یک قاعده است که وقتی انسان مورد احسان و نیکی قرار گیرد، محبت در وجودش برانگیخته می شود. امیرالمؤمنین (ع) می فرمایند: سَبَبُ المحبة الإحسان.

- احسان نباید با پاداش اشتباه گرفته شود. در پاداش صحبت از نعمت آینده است و در احسان صحبت از خوبی گذشته و حال.
- وقتی خوبی را نسبت به زمان حال بسنجیم، گاهی مربوط به گذشته تا حال است و گاهی مربوط به آینده. خوبی گذشته تا حال، محبت را در انسان برمی انگیزد و خوبی ای که در آینده خواهد آمد، طمع را.
- احسان ابتدایی و غیر مشروط به رفتار خاصی است؛ اما پاداش مشروط به رفتار خاصی است که انتظار آن می رود.
- بنابراین احسان نیکی ابتدایی و غیر مشروط به همسر است که موجب برانگیخته شدن محبت در طرف مقابل می گردد و از این رو یکی از اصول اساسی محبت میان همسران مهارت در احسان کردن است.

توانمندی در احسان به همسر

- برطرف کردن موانع یکی از راه های تحقق احسان به همسر است. بنابراین اولین گام برای توانمند شدن، کنار گذاشتن غرور و تکبر و در مقابل به کارگیری فروتنی و تواضع است.
- دومین گام، تصحیح و تنظیم ارزیابی از احسان به همسر است. همسر یک انسان است و احسان به وی احسان به کرامت انسانی است و از دیگر سو احسان به همسر یک تعامل الهی است که خداوند بدان توصیه کرده است.

مهارت درک احسان همسر

- صرف احسان محبت انگیز نیست و باید مورد توجه طرف مقابل قرار گرفته و توسط وی درک شود. بنابراین باید ما به مهارت « احسان شناسی » مجهز شویم.
- برای کسب مهارت امور زیر لازم است:

1. تبدیل نگاه منفی گرا به مثبت گرا: فقط بدی ها و ایرادات را دیدن منفی گرایانه است.
2. یادآوری نکات مثبت و احسان های همسر: اختصاص زمانی خاص برای مرور گذشته
3. یادآوری خود فرد احسان کننده در برخی مواقع با پرهیز از غرور و خودستایی
4. استفاده کردن از روش مقایسه نزولی: مقایسه همسر با کسی که در خوبی از وی پایین تر است یا مقایسه با وضعیت فرضی بدتر

واکنش در برابر احسان همسر

• در برابر احسان همسر واکنش های مختلفی می توان نشان داد.

• **مقابله برابر:** خوبی همسر را با همانند آن خوبی، پاسخ دادن. این مقابله خوبی است اما به رغم ارزشمندی تأکید نهایی بر آن نیست.

• **مقابله برتر:** احسان متقابل + تشکر و سپاسگزاری

روش سپاسگزاری

- **الف. انواع سپاسگزاری:** سپاسگزاری یا پنهان است یا آشکار. سپاسگزاری پنهان، دعا در درگاه خداوند است که لطف الهی را برای ایجاد مودت و رحمت جلب می نماید و سپاسگزاری آشکار به زبان آوردن آن نزد همسر است.
- **ب. مراتب سپاسگزاری:**
- رفتاری: بالاترین مرتبه تشکر، مقابله به احسن است که نقش مهمی در صمیمیت و ایجاد مودت و رحمت دارد.
- زبانی: نشان دهنده تأثیر احسان همسر است و احساسات طرف مقابل را برمی انگیزد.
- **قلبی:** در صورت ناتوانی فرد بایسته است در درون خود و در دعاهاى خویش از احسان همسرش تشکر کند و این مسئله باعث می شود که خدای متعال عاطفه طرف مقابل را برانگیزد.

بدی کردن به همسر

- اشتباه مورد قبول نیست اما یک واقعیت است.
- اهمیت ویژه اسلام به ممنوعیت آزاررسانی و تجاوز به حقوق دیگران
- بد رفتاری و آزار رساندن به همسر، موجبات ناراحتی، کدورت و ناخشنودی همسر را فراهم می کند و بغض و نفرت را به دنبال دارد.
- انواع آزارها بر اساس روایات:
 - ترساندن
 - نگاه آزاردهنده
 - شوخی آزاردهنده
 - نجوای آزاردهنده
 - آزردهن با کارهای بیهوده
 - بوی آزاردهنده
 - عبادت آزاردهنده

واکنش در برابر بدی کردن همسر

- انتظار رفتار بی خطا از همسرتان نداشته باشید.
- انواع مقابله:
- **مقابله به مثل:** مشروع است اما فضا را بده-بستانی می کند.
- **واکنش بدتر:** ستم جدیدی است که کاملاً نامشروع و غیرعقلانی است.
- **واکنش برتر:** عفو یا گذشت
- در فرهنگ اسلامی گذشت همسران نسبت به یکدیگر منت نیست بلکه حقی است که همسر خطاکار بر همسر ستم دیده دارد.

امور تسهیل کننده عفو (مهارت عفو)

- یک. از شتاب در انتقام بپرهیزید.
- دو. خشم خود را مهار کنید.
- سه. شکیباً باشید.
- چهار. موقعیت را خردمندانه ارزیابی کنید. (اندیشیدن به سود و زیان ماجرا)
- پیام های گذشت و عدم گذشت را بررسی کنید.
- به ارزشمندی گذشت فکر کنید.
- پنج. عذرخواه و عذرپذیر باشید.
- شش. ایمان خود را تقویت کنید.

۳. الگوی تعامل مثبت با «همسر - خانواده»

الگوی درست تعامل
ناظر به شخص ثالث

الگوی نادرست تعامل
ناظر به شخص ثالث

الگوی نادرست تعامل ناظر به شخص ثالث

- خودبرتربینی - تحریک پذیری و نفوذناپذیری شرایطی را به وجود می آورند که امکان تفاهم، احساس نزدیکی و صمیمیت و تعامل مثبت و سازنده را از بین می برد.
- در این شرایط مرکز تصمیم گیری، به بیرون خانواده منتقل می شود، استقلال از بین می رود و همسران نمی توانند با کمک یکدیگر زندگی خود را سامان دهند.
- **خودبرتربینی:** مربوط به خود فرد است که به دلیل تکبر و غرور تعامل مناسبی با خانواده خود ندارد.
- **تحریک پذیری:** مربوط به تعامل فرد با همسرش است که از سخنان منفی او تأثیر گرفته و تحریک می شود.
- **نفوذناپذیری:** در برابر همسرش نفوذناپذیر و متکبر و در برابر خانواده خود نفوذپذیر و کم ارزش است.

الگوی درست تعامل ناظر به شخص ثالث

• این الگوی نیز دارای سه ضلع اساسی است:

• الگوی تعامل با همسر = انعطاف پذیر -
کریم

• الگوی تعامل با خود = ذلت - کرامت

• الگوی تعامل با خانواده = نفوذناپذیر -
شریف

۴. واکنش مناسب در موقعیت «حضور - غیبت»

● پدیده «حضور و غیبت»، ناظر به رفتار با همسر و غریبه های نامحرم است که تفاوت های اساسی و جدّی با هم دارند (خیانت و وفای زناشویی) و قسمتی از آن هم ناظر به ابراز نظر درباره همسر نزد دیگران است.

○ الگوی تعامل مثبت

○ الگوی تعامل منفی

الگوی درست تعامل در غیبت و حضور

- آنچه از مجموع روایات به دست می آید، مبتنی بر سه واژه کلیدی برای تبیین الگوی تعامل مثبت در موقعیت حضور است که در دو دسته جای می گیرند و مبتنی بر دو واژه کلیدی برای تبیین الگوی تعامل مثبت در موقعیت غیبت است.

● واژگان کلیدی موقعیت حضور:

○ تبرج (خودآرایی)

○ سرور (شادمانی)

○ اعانه (یاری)

● از یک سو، زن، با خودآرایی برای همسرش، موجب شادمانی او می شود و از سوی دیگر با یاری دادن به او، موجبات خرسندی وی را فراهم می سازد.

● واژگان کلیدی موقعیت غیبت:

○ حصن و حفظ مال

○ حصن و حفظ ناموس

● زن و مرد با در پیش گرفتن شیوه

عفاف، ناموس و مال همسرش را

حفظ می کند و امنیت و اعتماد را

به دنبال می آورد.

الگوی نادرست تعامل در غیبت و حضور

• زن و شوهر در این الگو دژی رفتاری نسبت به یکدیگر ایجاد می کنند و در موقعیت حضور از خودآرایی و تمکین امتناع کرده و با بدزبانی یکدیگر را می آزارند و در موقعیت غیبت با خودنمایی و خیانت کردن احساس ناامنی و بی اطمینانی را ایجاد می کنند.

خیانت زناشویی؛ ثمره الگوی نادرست

- خیانت مراتبی دارد که از «نگاه» تا «سکس» را شامل می شود.
- همسران در همه ابعاد وجودی شان (دیداری، شنیداری، گفتاری، بویایی، قلبی و بدنی)، حریم و قلمروی دارند که ورود جنسی به آن برای هیچ کس جز همسر، جایز نیست.

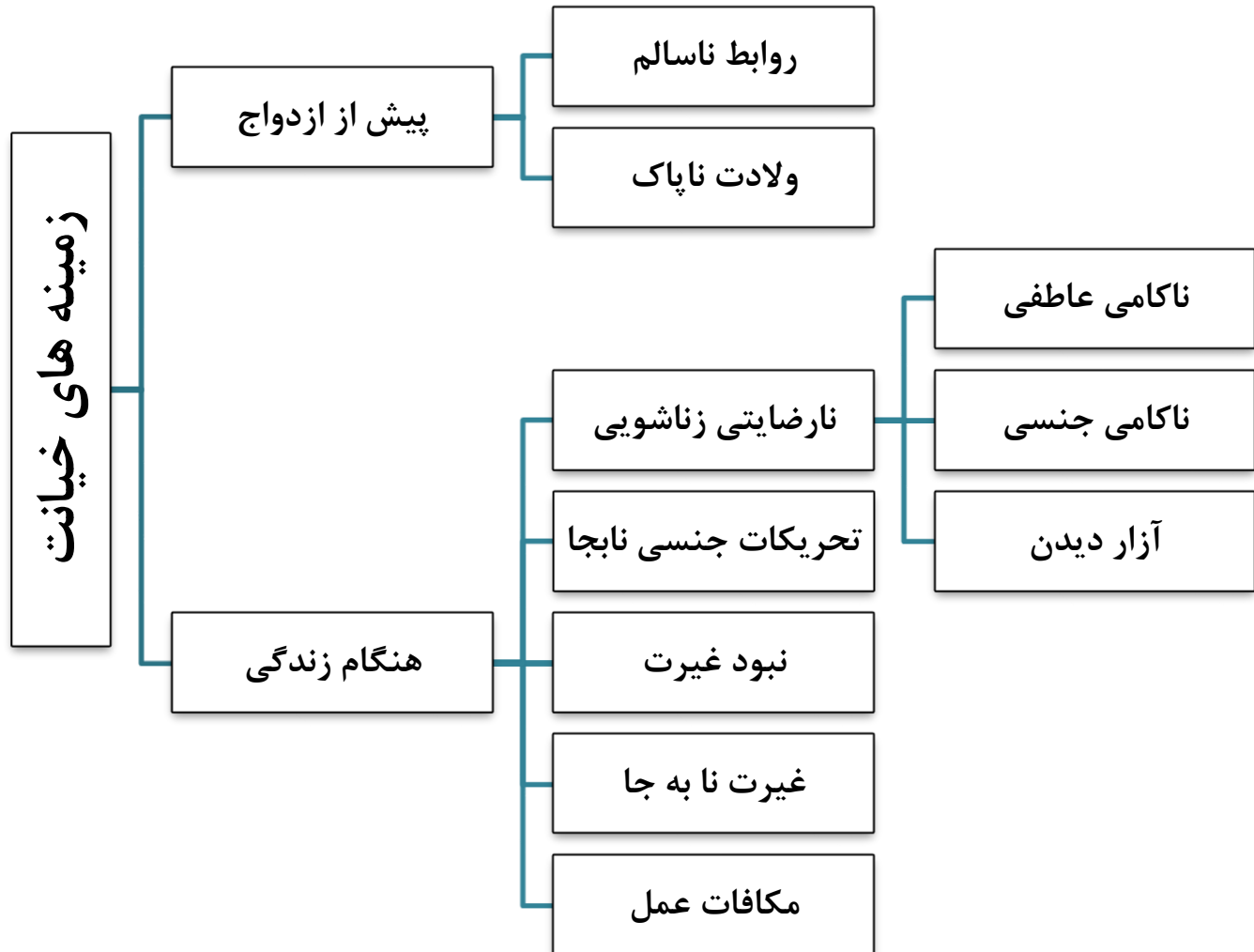
انواع خیانت (حضور و مجازی)

- خیانت دیداری: نگاه کردن و داشتن پوشش نامناسب برای غیر همسر
- خیانت گفتاری - شنیداری: گفتگوی تحریک کننده از طریق آهنگ کلام یا موضوع سخن با نامحرم و شنیدن آن
- خیانت لمسی: دست دادن، بوسیدن و تماس بدنی غیر سکس
- خیانت قدمی: حرکت و اقدام برای تحقق انواع دیگر خیانت
- خیانت بویایی: استفاده از بوی نامناسب و تحریک کننده برای نامحرم
- خیانت قلبی: عاشق شدن و دل بستن به غیر همسر
- خیانت سکسی.

بنیان خیانت

- دلیل اساسی خیانت را باید در شخصیت افراد جستجو کرد.
- پس از ازدواج، خانواده به یک امانت «امانت مشترک» تبدیل می شود.
- همسران و تک تک اعضای خانواده باید به «تبادل امانت» بپردازند.
- کسانی که از عنصر امانت داری بی بهره اند، خیانت خواهند کرد.
- بنابراین دست کم در پاره ای از موارد، پدیده خیانت، یک مشکل جنسی نیست بلکه یک مشکل اخلاقی و شخصیتی است.

زمینه های خیانت

۵. ارضای جنسی

● مسئولیت زن و مرد

○ آراستگی

○ آمادگی

○ تعیین بستر

۶. شادی و نشاط در خانواده

- نگاه مثبت
- پرهیز خمودگی
- بشاش بودن
- عوامل برانگیختن نشاط در خانواده:
 - لذت شوخی
 - لذت بوی خوش
 - خریدن هدیه
 - با هم بودن
 - نشست خانوادگی
 - غذا خوردن خانوادگی
 - نگاه محبت آمیز و گرفتن دست یکدیگر
 - بازگشت به خانه

• امام صادق علیه السلام می فرمایند:

نشاط در ده چیز است:

✓ پیاده روی

✓ سوارکاری

✓ فرورفتن در آب (شنا)

✓ نگاه کردن به سبزه

✓ خوردن

✓ آشامیدن

✓ نگاه به همسر زیباروی

✓ آمیزش

✓ مسواک زدن

✓ گفتگو با مردن (بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۳۲۲، حدیث ۲)

۷. سازگاری و مدارای همسران

- واقعیت موجود در زندگی، گویای اختلافات متعدد است که دلایلی همچون جنسیت، استقلال انسانی، اختلاف سلیقه و اختلاف فرهنگی و ... دارد.

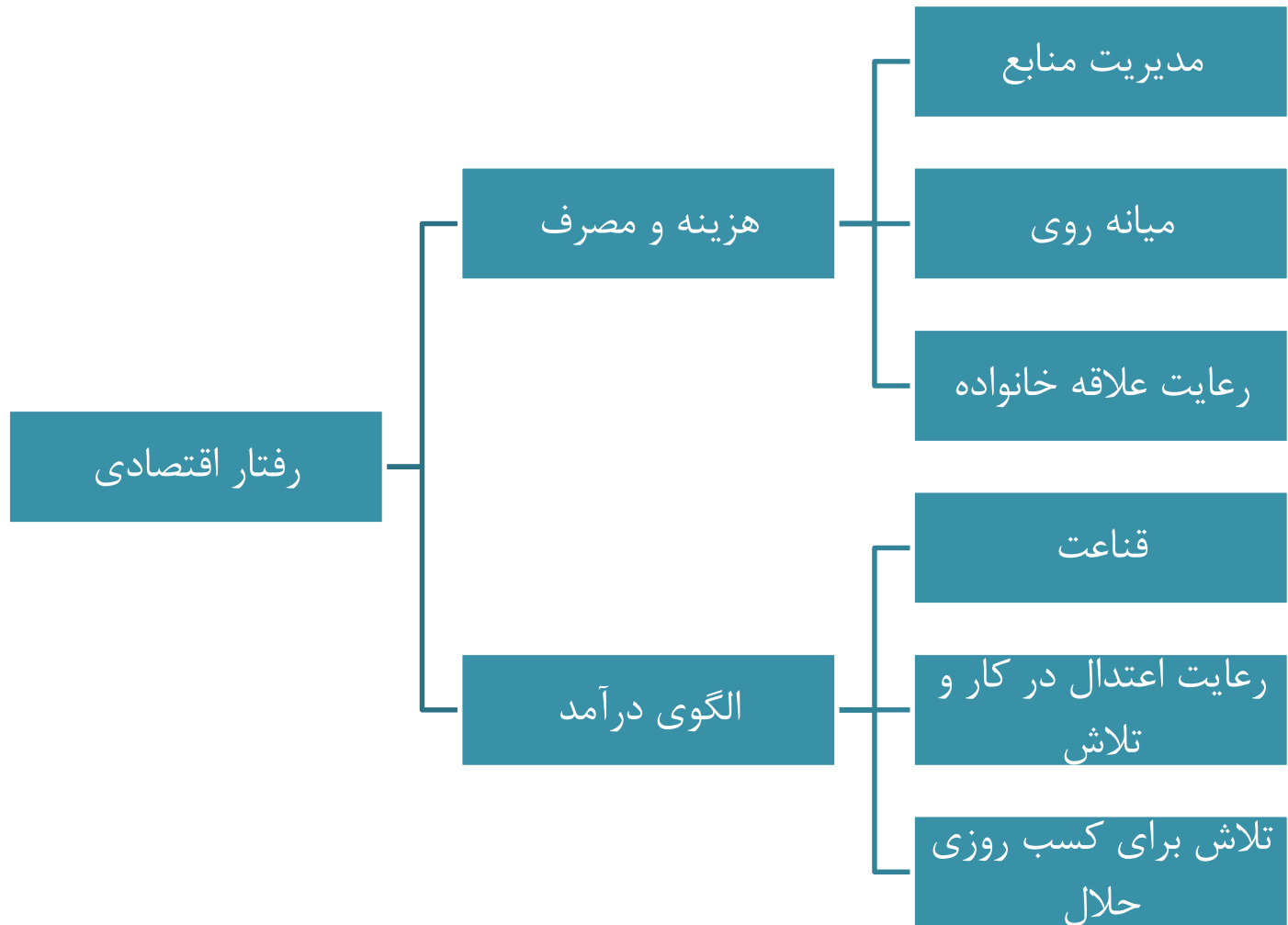
- حدّ مدارا و سازگاری:

- سازگاری تا جایی جایز است که اولاً موجب تضییع حق دیگری و به گناه افتادن نشود. (حق مدارانه)
- ثانیاً سازگاری و مدارا نباید از سر ضعف و ناتوانی باشد. (مقتدرانه)

۸. الگوی مناسب اقتصاد خانواده

- اقتصاد امری غیر قابل انکار است و به نظر می رسد در این الگو دو بُعد مطرح است:
 - الف. رفتار اقتصادی
 - ب. واکنش به برآیند رفتار اقتصادی

رفتار اقتصادی همسران

۹. کمک به همسر

- کمک مرد به همسر:
 - منافات نداشتن کمک با اقتدار
 - سبب ایجاد علاقه قلبی
- کمک زن به همسر:
 - فراهم سازی زمینه برای فعالیت های همسر
 - آرامش بخشی

۱۰. معناداری زندگی زناشویی

- کمال گرایی و معناگرایی انسان نوعی
- حیات انسانی و حیوانی
- ایمان، تجلی معنای حیات انسانی